

Common Sense

kuratorzy: Urszula Kuc-Petelska, Zofia Kurczych, Igor Łysiuk, Barbara Majerska, Aleksandra Piotrkowicz, Michał Pyka, Małgorzata Romanowicz, Ewa Solarz, Dominika Zielińska

Dokumentacja (fragment) złożona do konkursu na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim na 18. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji w 2023 r.

Common Sense

W jaki sposób architektura wspiera zdrowie psychiczne i fizyczne człowieka?

Koncepcja wystawy

Nasze zdrowie psychiczne jest jednym z najbardziej pomijanych obszarów opieki zdrowotnej na świecie. Kolejne kryzysy – katastrofa klimatyczna, pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie, inflacja – dodatkowo pogorszyły sytuację, która już wcześniej była zła.

Liczbę są przytłaczające – wedle szacunków prawie miliard ludzi zmaga się z różnego rodzaju problemami psychicznymi. W krajach rozwijających się ponad 75% chorych nie jest leczonych. Co roku ponad 3 miliony osób umiera z powodu uzależnień. Co 40 sekund ktoś na świecie popełnia samobójstwo. Międzynarodowe organizacje przewidują, że w ciągu najbliższej dekady depresja będzie najbardziej powszechną chorobą na świecie dotykającą największą liczbę osób¹.

Common Sense to proces poszukiwania odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób architektura może pozytywnie wpłynąć na zdrowie psychiczne i fizyczne jej użytkowników na poziomie biologicznym.

Rozważania te dotyczą przede wszystkim wnętrza budynków, bo to we wnętrzach spędzamy ogromną większość naszego życia.

Common Sense możemy rozumieć dwójako – z jednej strony jako frazeologiczny zdrowy rozsądek, próbę znalezienia prostego i skutecznego sposobu projektowania. Z drugiej strony jest to wspólne odczuwanie – na poziomie biologicznym ludzie odbierają bodźce zewnętrzne, w tym architektoniczne, w bardzo zbliżony sposób.

Rozwój medycyny, narzędzi badawczych, w tym z obszaru neuronauk, pozwala nam coraz lepiej zbadać człowieka, jego sposób odbierania, percepcowania architektury i jej na niego wpływ. Efektem tego są nowe wytyczne do projektowania – czasem zbieżne z wcześniejszą intuicją architektów, czasem jej przeciwstawne.

Rozwiązania i odpowiedzi na współczesne wyzwania i kryzysy proponowane w krajach wysoko rozwiniętych bardzo często opierają się na technologii wymagającej dużych nakładów sił i środków, przez co nie są w zasięgu mieszkańców mniej zamożnych krajów.

Common Sense prezentuje rozwiązania opracowane przez polskich naukowców, badaczy i projektantów, które nie wymagają tak wielkich budżetów i skomplikowanych technologii, dzięki temu mogą być aplikowane zdecydowanie częściej i powszechniej.

Jednocześnie Common Sense zwraca uwagę na stan zdrowia psychicznego wśród architektów, których również dotyczą wspomniane wcześniej problemy zdrowotne. Czy jako grupa zawodowa dbamy o nasz dobrostan fizyczny i psychiczny? Czy zmagając się z wypaleniem zawodowym, jesteśmy w stanie projektować budynki, wnętrza, przestrzenie, w których użytkownicy będą się czuli dobrze, w których będą szczęśliwi?

Biennale Architektury w Wenecji to z tej perspektywy nie tylko okazja wymiany wiedzy między architektami z całego świata, ale również dobry moment na przejrzenie się całej branży w lustrze i zadanie często niełatwych pytań o styl i sposób naszej pracy.

¹ Źródło: <https://blogs.worldbank.org/health/mental-health-lessons-learned-2020-2021-and-forward>

Projektowanie rozwiązań odpowiadających na wyzwania przyszłości wymaga łączenia specjalistów z różnych dziedzin oraz pracę iteracyjną opartą o prototypowanie.

Z tego powodu Common Sense realizowane jest przez interdyscyplinarny zespół, w skład którego wchodzi:

Workplace – architektura wnętrz, projektowanie procesu, zrównoważony rozwój. Workplace to studio badawczo-projektowe specjalizujące się w kształtowaniu środowisk pracy dostosowanych do indywidualnych potrzeb. Jesteśmy wszechstronnym zespołem skupiającym się na łączeniu badań, strategii, technologii i architektury. Nasz holistyczny proces budowany jest wokół zrozumienia potrzeb ludzi i celów biznesowych.

Impronta – neuronauki. Impronta zajmuje się doradztwem w zakresie nauk behawioralnych i neuronauki w projektowaniu architektonicznym. Pomagamy organizacjom, architektom, projektantom miejskim i deweloperom poprawić ludzkie doświadczenie przestrzeni architektonicznych i miejskich.

Arup – wentylacja, jakość powietrza, instalacje elektryczne. Arup to niezależna firma skupiająca projektantów, planistów, inżynierów, architektów, konsultantów i specjalistów technicznych. Wspólnie pracujemy nad wszystkimi aspektami współczesnego środowiska budowlanego. Pomagamy naszym klientom w rozwiązywaniu ich najtrudniejszych wyzwań – przeistaczając ekscytujące idee w rzeczywistość – pragniemy wyznaczać nowe kierunki i kształtować lepszy świat.

NAS-DRA – zieleni. Założone przez Paulinę Grabowską studio NAS-DRA specjalizuje się w projektowaniu regeneratywnym i cyrkularnym w obszarach zieleni, biomateriałów, bioelektroniki, uprawy roślin i grzybów.

Jerzy Łątka – zabudowy z materiałów celulozowych. Jerzy Łątka jest architektem, projektantem, wykładowcą na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej. W swojej pracy badawczej i projektowej zajmuje się możliwościami wykorzystania papieru i jego pochodnych do realizacji nowatorskich konstrukcji wykonanych z tego materiału, a także architekturą tymczasową, pomocową i społeczną.

Saints – opracowanie tekstów i treści w oparciu o neuronauki. Saints to więcej niż zespół copywriterów. To także badacze współczesnej komunikacji komercyjnej – doktoranci w zakresie nauk kognitywnych i językoznawczych oraz wykładowcy akademicki (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Uniwersytet Jagielloński, Akademia-Górnictwo-Hutnicza). Saint bierze udział w międzynarodowych projektach oraz seminariach badawczo-naukowych.

Tinge – opracowanie graficzne. Tinge to doświadczone studio projektowania graficznego. Tworzy identyfikacje wizualne, strony internetowe i opakowania dla klientów z różnych dziedzin. Pomagają przekształcać organizacje i firmy poprzez myślenie strategiczne i indywidualnie zaprojektowane rozwiązania.

Scenariusz skrócony wystawy:

Proces – podstawowe założenia:

Pierwszym etapem Procesu jest zebranie przez zespół wiedzy, opartej o badania naukowe, która pozwoli dopracować projekt Przestrzeni Common Sense tak, aby jak najlepiej oddziaływała na użytkowników.

W ramach trwania Biennale wyniki tych badań prezentowane są w formie open source w przestrzeni Pawilonu.

Równocześnie, w czasie trwania Biennale zapraszamy wszystkich zwiedzających do wymiany wiedzy i wspólnego poszukiwania rozwiązań, które zostaną opracowane i upublicznione po zakończeniu Biennale.

Na całym etapie pracy nad koncepcją Common Sense, jej realizacją oraz w czasie jej trwania liczony jest cały jej ślad węglowy – następnie po zakończeniu Biennale ten dług węglowy zostanie spłacony.

Przestrzeń – podstawowe założenia:

Celem projektu jest stworzenie przestrzeni, w której odbiorcy czują się lepiej, a po wyjściu z niej mają również wiedzę, która pozwoli im polepszyć przestrzenie, w których funkcjonują na co dzień – czy to swój dom, mieszkanie, miejsce pracy, nauki, odpoczynku i rekreacji.

Common Sense prezentuje rozwiązania pozytywnie oddziałujące na człowieka i jest sama w sobie przykładem takiego projektu.

Common Sense to wykorzystanie istniejących uwarunkowań Pawilonu Polskiego i poprawa parametrów w jego wnętrzu.

Proces, którego rezultatem będzie Przestrzeń, będzie miał charakter iteracyjny, opierając się na wielokrotnym tworzeniu i weryfikowaniu prototypu Przestrzeni.

Przestrzeń Common Sense zostanie zaprojektowana z uwzględnieniem cech neurobiologicznych i psychofizycznych człowieka oraz z założeniem minimalizowania wpływu na środowisko, obejmując m.in. następujące aspekty:

- geometria przestrzeni
- światło
- powietrze
- zapach
- materiały
- kolory
- dźwięk
- zieleni
- analogowość

- gospodarka obiegu zamkniętego (cyrkularność)

Na środku głównej przestrzeni pawilonu znajduje się struktura o dwóch ścianach: frontowej, widocznej wchodząc do pawilonu, oraz tylnej.

Struktura wymusza ruch wokół niej, dzięki czemu ścieżka poruszania się i narracji w Przestrzeni Common Sense ma kształt pętli, podzielonej na cztery fragmenty, które opisane są następującymi hasłami:

- *stay open-minded* (miej otwarty umysł)

- *question everything* (zadawaj pytania)

- *innovate, prototype & test, develop* (wprowadzaj innowacje, prototypuj, testuj i rozwijaj pomysły)

- *have fun, take a break* (baw się, zrób sobie przerwę)